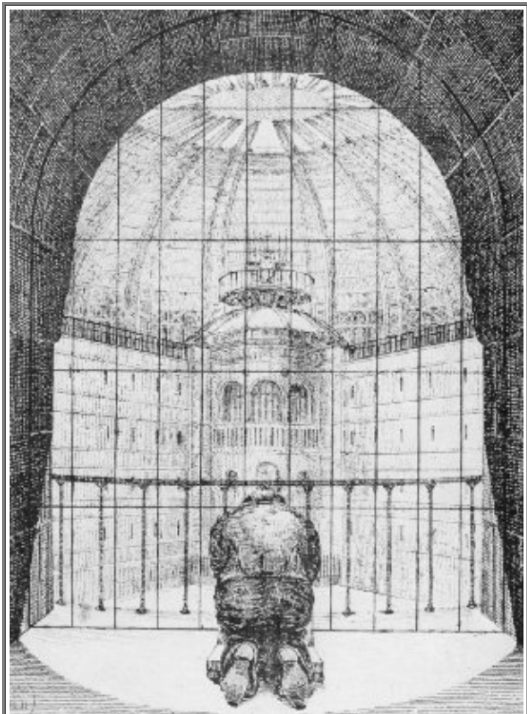

OVERVÅGNING, MAGT OG MODERATION

- Og lidt om performanceteori

*Panopticon princippet: En fange i sin celle, vendt imod det centrale overvågningstårn.
(N. Harou-Romain: Project de pénitencier, 1840)*

Panopticon fængsel. Interiør fra Stateville fængslet i USA.

OVERVÅGNING OG MAGT

Begrebet Panoptikon kommer fra filosofen Michel Foucault, som tog inspiration fra et fængselsdesign af Jeremy Bentham, som ses ovenfor.

Forestil dig et rundt fængsel, hvor en stor vagtcentral står i midten. Alle celler er placeret i en cirkel rundt om vagttårnet, så vagten kan se alle fangerne, men de kan ikke se vagten. Fangerne ved aldrig, hvornår de bliver overvåget, så de opfører sig, som om de altid bliver overvåget.

Foucault brugte panoptikon som en metafor for overvågningssamfundet. Han mente, at magt i moderne samfund ikke kun kommer fra vold eller straf, men fra selvovervågning. Når vi tror, vi bliver overvåget (fx via kameraer, sociale medier, chefer eller staten), begynder vi at tilpasse eller moderere vores adfærd uden direkte tvang.

MODERATION

Mennesker bliver modereret på mange måder, både synligt og usynligt. Moderation kan komme fra andre mennesker, systemer eller samfundets normer, og det sker ofte på en måde, hvor vi tilpasser vores adfærd uden at tænke over det.

Moderation kan komme gennem love og regler. Det er staten, politiet og skoler som skaber love, censur og overvågning

Moderation kan forekomme gennem AI og Algoritmer på søgemaskiner og sociale medieplatforme. Det sker gennem automatisk censur, skjulte algoritmer og indholdsfiltrering. Fx fjernes videoer automatisk på TIKTOK som ikke overholder retningslinjer.

Moderation kan foregå socialt, gennem sociale grupper som du føler kontrollerer dig. Det kan fx være familie, venner eller klassekammerater som udøver gruppepres eller opfinder uskrevne regler.

Moderation kan også foregå gennem selvovervågning, hvor du selv udøver censuren af frygt for konsekvenser.

Moderation sker overalt, og det behøver ikke komme fra en enkelt kilde. Vi bliver styret af regler, teknologi, sociale normer og vores egen bevidsthed om konsekvenser. Det er ikke altid en dårlig ting – det kan holde samfundet sammen – men det kan også være en form for usynlig kontrol, som Foucault beskrev i panoptikon-teorien.

PERFORMANCE

En performance er en kunstnerisk handling, hvor kunstneren bruger sin krop, tid, rum og interaktion med publikum som en del af værket. Performancekunst er ofte eksperimentel, flygtig.

Kendetegn ved performancekunst:

- Kroppen som medium: Kunstneren er ofte selv en del af værket.
- Tidsbaseret: Det sker i nuet og kan ikke gentages på samme måde.
- Interaktion: Publikum kan være en del af værket eller påvirke det.
- Provokerende: Kan udfordre normer eller skabe refleksion.
- Dokumentation: Ofte filmet eller fotograferet, da den ellers kun eksisterer i øjeblikket.

ANALYSEMODEL TIL PERFORMANCE

1. Faktuelle oplysninger

- Titel: Hvad hedder værket?
- Kunstner: Hvem har skabt værket?
- Årstal og sted: Hvornår og hvor blev det opført?
- Kontekst: Hvilken historisk, politisk eller kulturel baggrund har værket?

2. Form og udtryk

- Handlinger: Hvad sker der i performanceværket?
- Kunstnerens rolle: Er kunstneren aktiv, passiv, lidende, provokerende, tilbagetrukket?
- Tidsforløb: Hvor længe varer performanceværket? Er det en kort aktion eller en langvarig performance?
- Brug af kroppen: Hvordan bruges kroppen som kunstnerisk medie? (Fx smerte, udholdenhed, gentagelse, sårbarhed)
- Rum og sted: Hvor foregår det? Er det i et galleri, på gaden, i naturen? Hvordan påvirker stedet værket?
- Kan man sige at performansen har en komposition? Hvor/hvornår er den statisk/dynamisk?
- Materialer og rekvisitter: Bliver der brugt objekter eller materialer? Fx tøj, stof, blod, vand, teknologi?
- Hvordan er farverne?

3. Interaktion med publikum

- Passivt eller aktivt publikum? Er publikum blot tilskuere, eller deltager de aktivt?
- Publikums reaktioner: Hvordan reagerede folk? Chok, vrede, glæde, refleksion?
- Grænser mellem kunstner og publikum: Bliver de ophævet? Fx ved at publikum fysisk interagerer med kunstneren?

4. Tematik og budskab

- Hovedtemaer: Hvilke emner berøres? (overvej teksten ovenfor)
- Samtidens kontekst: Hvad kommenterer værket på i sin samtid? (overvej teksten ovenfor)
- Symbolik: Er der særlige symboler eller handlinger, der har en dybere betydning?
- Følelser og stemning: Hvilken følelse eller stemning skaber værket?

5. Kunsthistorisk og teoretisk perspektiv

- Inspirationskilder: Er det inspireret af en bevægelse som fx Dada, Fluxus, Body Art eller feministisk kunst? Hvordan kommer det til udtryk?
- Teoretisk vinkel: Kan værket analyseres med en teori? Fx:

Foucaults panoptikon (overvågning og magt)

Erving Goffmans rollespilsteori (sociale masker og identitet)

Judith Butlers kønsteori (performativitet og identitet)

6. Vurdering og perspektivering

- Effekt: Er værket stærkt eller provokerende? Hvorfor (ikke)?
- Personlig vurdering: Hvad synes du om værket? Hvad virker godt, og hvad fungerer mindre godt?